

Prognóza vývoje evropského chemického průmyslu do roku 2015

Chemický průmysl Evropské unie je významným a dynamickým sektorem ekonomického systému Unie jak z hlediska vnitřního trhu, tak z hlediska exportu. Odhad perspektiv jeho vývoje je však obtížný. Vývoj chemického průmyslu bude závislý na vývoji vnitřního trhu s chemickými výrobky, ale i na vývoji světového trhu s chemickými výrobky. Podle některých výhledů bude světový trh s chemickými produkty ovlivněn výrobou chemických produktů v Asii, podle některých prognóz se dá očekávat, že podobně jako v textilním průmyslu a ve výrobě elektroniky se chemická výroba přesune do Asie. Vývoj chemického průmyslu v Evropě může být významně ovlivněn vývojem legislativy a regulačních předpisů, které jsou v jiných částech světa mírnější.

Rada Sdružení evropského chemického průmyslu (CEFIC) zadala zpracování prognostické studie vývoje evropského chemického průmyslu skupině téměř 150 expertů, kteří pracovali na prognóze po dobu dvou let. Ve studii byly zpracovány čtyři modelové varianty vývoje: optimistická (slunečno), realistická (zataženo), pesimistická (deštivo) a katastrofická (bouře). Podle nejoptimističtější varianty by měla produkce chemického průmyslu v Evropě růst, s předpokládaným růstem produkce ze současných 360 miliard EUR za rok na hodnotu 550 miliard EUR v roce 2015. Při nejpesimističtější variantě by měla výroba dokonce poklesnout na hodnotu 330 miliard EUR v roce 2015. Studie upozorňuje na skutečnost, že rostou ceny surovin a energií a že v Evropě rostou významně i náklady mzdové a náklady spojené s plněním omezení daných směrnicemi a regulační legislativou, především legislativou směřující k ochraně zdraví a životního prostředí.

Komise upozorňuje na to, že konkurenceschopnost evropského chemického průmyslu může být snížena poklesem poptávky po chemických produktech v Evropě při současném rychlém růstu poptávky v Asii, zejména v Číně. Současně poroste tlak na dovoz laciných chemických produktů z Asie a Středního východu, který bude snižovat ceny a marže.

Dalším nevýhodným rysem vývoje chemického průmyslu v Evropě je vysoká úroveň regulace v oboru chemického a farmaceutického průmyslu. Úroveň regulace v Evropě je mnohem náročnější než např. v USA, Japonsku a jiných státech v Asii. Například zavedení nové chemické substance na trh trvá v Evropské unii třikrát déle než v USA a náklady na zavedení na trh jsou desetkrát vyšší. To se promítá i do počtu přihlašovaných patentů, který je v Evropě podstatně nižší než v USA. Postupně se zpřísnující regulační podmínky v Evropě je možné dokumentovat růstem počtu regulačních předpisů, který vzrostl z hodnoty asi 50 v roce 1990 na hodnotu přes 500 v současné době. Regulační předpisy jsou zaměřeny na tyto oblasti: nebezpečné látky (33 %), bezpečnost procesů (35 %), odpady (9 %), ochrana vodních toků (5 %).

Vysoká úroveň regulace a z ní plynoucí omezení snižuje přitažlivost Evropy pro investory, což přináší další důsledek, a to snižování nákladů na výzkum a vývoj. Je tedy možné konstatovat, že regulační opatření, související s ochranou zdraví a životního prostředí, jsou v Evropě nejtvrdší.

Dalším zdrojem znepokojení je skutečnost, že v Evropě je narušena kvalifikační a odborná základna výrobních subjektů,

protože klesá zájem mladých lidí studovat chemii. Z prognózy vyplynulo, že Evropská unie zaostává i v oblasti lidských zdrojů, protože v EU se od roku 1997 snižuje počet vysokoškoláků studujících chemii a prognóza ukazuje, že to bude do roku 2007 ročně v průměru o 10 %. V roce 2010 pak bude chybět kolem 500 000 pracovních sil s vysokoškolským vzděláním. Pokračuje odliv mozků, poněvadž USA koncentruje nejlepší odborníky ve svých výzkumných centrech. Vzdělávání bude vyžadovat nové investice do vzdělávacích institucí, v chemii je problémem malá popularita chemického průmyslu na veřejnosti.

Uvedené důvody jsou patrně příčinou, proč chemická výroba v Evropské unii v roce 2003 stagnovala (růst výroby jen asi 0,6 %), v roce 2004 se projevil mírný nárůst – asi 2,5 % za rok (včetně farmacie), v základní chemii byl růst okolo 2,1 %. Poněkud příznivější situaci je možné očekávat v roce 2005, pokud nedojde k nějaké šokové změně podmínek. Chemická výroba (včetně farmacie) by mohla vzrůst o 3,1 %, základní anorganické produkty však jen o 2 %. Pro další vývoj chemického průmyslu v Evropě předpokládají nejrealističtější varianty, že přebytek výrobních kapacit chemického průmyslu v Evropě se bude postupně zvyšovat z dnešních 27 % na hodnotu 45 %, v pesimistické variantě až na hodnotu 70 %.

Možnosti řešení? Naléhavou potřebou bude zvýšení inovačních aktivit. Pokud nebudou inovační aktivity zvýšeny, bude i dále Evropa zaostávat za USA a Japonskem. Japonsko vydává na výzkum celkem 3,6 % hrubého domácího produktu, USA pak 2,8 %, zatímco v Evropské unii je na výzkum věnováno jen 1,98 %. Tento ukazatel po přistoupení deseti nových členů poklesl na hodnotu 1,93. Z porovnání plyne, že státy v Evropě by měly zdvojnásobit investice do této oblasti, aby dosáhly hodnot pro USA.

Na místě je otázka, co je třeba udělat pro vytvoření podmínek vývoje chemického průmyslu v Evropě. Řešení je možné shrnout do těchto bodů:

- vytvářet vyváženou legislativní politiku v oblasti chemických látek a chemického průmyslu, která zajišťuje bezpečnost chemických produktů a chemických výroben, ale nezatažuje zbytečně podnikání v chemii,
- omezit zavádění byrokratických předpisů a zajistit, aby předpisy byly věcné a účelné,
- stimulovat inovace a výzkum v oboru chemie,
- zpružnit postupy zavádění nových výrobků na trh tak, aby bylo možné nové výrobky uvést na trh rychleji,
- zvýšit atraktivnost studia chemie pro mládež.

Alexander Pálffy
generální ředitel
BorsodChem MCHZ, s.r.o.